

שאלה ומשיב

אשכול יוסף

מאצרותיו של הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א
מחבר סדרת "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
וספרי "כרם יוסף" על הש"ס

מתקשרת יעקב לבית הרמב"ם

**וימאן להתנזם ויאמר פי'ארר אלהינו אבל יאלה נקבך אתו אביו'
מדוע יעקב אבינו מיאן להתנזם ולכאן
לא קיבל עליו את דין באהבה?**

מאיונו של יעקב אבינו להתנחם אומר דורשני, הן יעקב בחיר האבות, וכל מנכחו בלתי בהש"ת, מדוע מיאן להתנחם בחושבו שיוסף הצדיק מת, והלא כאשר מתו שני בני אהרן נאמר וידום אהרן ששתק וקיבל את הדין באהבה כמ"ש בובחים (קטו): והוספו, וכן בדוד הוא אומר "דום לה' והתחולל לו", אע"פ שמפיל לך חללים חללים את שותק. וכן בשלמה הוא אומר עת לחשות ועת לדבר, פעמים ששותק ומקבל שכר על השתיקה, פעמים מדבר ומקבל שכר על הדבור. והיינו דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב "נורא אליהם ממקדשך" אל תיקרי ממקדשך אלא ממקודשך, בשעה שעושה הקב"ה דין בקדושו, מתיירא ומתעלה ומתהלל. ובגמרא ברכות (ס) אמר ר' יוחנן איהו ייסורים של אהבה מיתת בניו בחייו, ועוד אמרו (פ) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה?

❧ ביאור א' ❧

אפשר ליישב על פי מה שפירש רש"י בפרשת מקץ (פק מ"ג) "אותי שכלתם" מלמד שחשדן שזאמ הרגוהו או מכרוהו כיוסף. ולכן מיאן להתנחם, שכאשר סבר שבניו שלחו יד ביוסף, איזה קבלת תנחומין יוכל לקבל על דבר מעשה מותו או מכירתו של יוסף שלאמיתו של דבר נעשה באיסור לפי דעתו.

❧ ביאור ב' ❧

ע"ל על פי מה שפירש רש"י על הכתוב "חיה רעה אכלתהו" שנצנעה ביעקב רוח הקודש שסופו של יוסף שתתגרה בו אשת פוטיפר, וכן דרשו רבותינו במדרש (נר"י פ"ד י"ט). ומבואר שמפני זה מיאן יעקב להתנחם, וכעין מה שמצינו בהגהות אשר"י (מ"ק פ"ג סי' נ"ט) שרבינו גרשום נתאבל על בנו שהמיר דתו י"ד יום, ק"ו לשכינה ארבעה עשר יום.

❧ ביאור ג' ❧

ע"ל ע"פ מ"ש המגן אברהם (מ"ט סוף הל' ראש השנה סי' מ"ג) בשם ספר באר שבע (פק חלק דף ז"ה ד"ה על ידך), שבש"ת מהר"י ווייל (סימן קכ"ה) השיב על אדם ששלח חבירו, והשליח מת בדרך, שצריך המשלח לעשות תשובה, וראייתו מסנהדרין (סג) אמר לו הקב"ה לדוד עד מתי יאה עון זה טמון בידך, על ידך נהרג דואג ואחיתופל, על ידך נהרגו שאול ושלושת בניו, רעונך יכלה זרעך או תימסר ביד אויב, ואע"פ שדוד לא פשע ורק על ידו באו לידי תקלה, היה עליו תביעה ונענש, כ"ש השולח חבירו ובא אליו הרעה שצריך לחשוש לעונש יסורין, וטוב שיקבל על עצמו יסורין כגון תעניות ארבעים יום, ואם יש למת בנים קטנים יתן להם כפי נדבת ידו וינצל מצרה וצוקה, וכמ"ש בשבת (קמט) כל שהבירו נענש על ידו אין מנסיין אותו במחיצתו של הקב"ה. ואולם בש"ת צמח צדק (סי' ו') השיב על ראייתו דשליח בשכר אין המשלח צריך לעשות תשובה. ובש"ת חת"ם (קונ' משועב סי' י"ט) כ' לחזק דברי הצמח צדק מיעקב אבינו ששלח את יוסף לראות שלום אחיו ושלום הצאן, ואמרו לו חיה רעה אכלתהו טרף טרף יוסף, ולשיטת מהר"י צריך יעקב לכפרה, וא"כ מה החידוש ביעקב שהעיד עליו הכתוב שמיאן להתנחם עד שדרשו רבותינו ז"ל (ש"י ש"ס ל"ז ל"ג) שאין מקבלין תנחומין על החי, הרי אפילו מי שאינו מובחר שבאבות נכון לדאוג תמיד על חטא שפיות דמים, כדכתיב (פסלים נ"א ט) "וחטאתי נגדי תמיד". ועכ"פ לדברי מהר"י י"ל שמטעם זה מיאן להתנחם.

❧ ביאור ד' ❧

יותר נראה ליישב דיעקב אבינו מיאן להתנחם על יוסף, כי מלבד שהיה בנו חביבו, יתירה מזו היה החבורות שלו ומסר לו את כל התורה שקיבל מבית שם ועבר, וכמ"ש בעל הטורים עה"פ "בן זקונים", זקנים כתיב שמסר לו כל מה שקיבל מזקנים שהם שם ועבר, **המשך בעמוד 3**

פרעייית זיוף אישורי התווי זכה ומכירתם:

שאלה:

בימים אלו פורסם על פרשיית זיוף מתן אישורי תווי נכה ומכירתם, שאפשר לרוכשי האישורים המזויפים לחנות את רכבם במקומות האסורים בחנייה, לרבות מדרכות ומקומות ציבוריים, וכן זכות נסיעה עם רכבם הפרטי בנתיבי התחבורה הציבורית, ובנוסף קבלת הנחה בתשלומי אגרת טסט. והנה עתה הרשויות שמו ידם על חשודים בזיוף האישורים ומכירתם, אשר חלקם נמכרו ב12,000 ללקוח, ולפי החשד נמכרו אישורים ללקוחות רבים בסכום העולה למיליוני שקלים.

בעקבות כך, המשטרה החלה לחקור אודות זהות בעלי הרכבים המחזיקים באישורים מפוברקים אלו ולפעול לביטולם המידי של האישורים, ונדרשנו לחוות דעתנו האם ע"פ ההלכה, מוכרי האישורים צריכים להחזיר את הכסף ללקוחותיהם?

תשובה:

מכמה טעמים נראה לכאן שאותם זייפנים לא צריכים להחזיר ללקוחות את כספם, כדלהלן:

1. הזייפנים שימשו כשכירים ופועלים של הלקוחות בזיוף המסמכים ובטרחו ומתן שירות סביב כל הנושא, וכן נשכרו מטעמים לפעול מול הרשויות לקבלת הכרטיס לאישור נכה.
2. גם אם נצא מנקודת הנחה שהזייפנים לא נחשבו כשכירים של הלקוחות, ויש לדון את הדבר כמכירה וקנייה, מכיון שהלקוחות ידעו שהם משלמים עבור דבר מזויף כפי שוויו באותה שעה, הוי מכירה, ובפרט שקיבלו את האישורים ונהנו מהם, שעל ידם היו נוסעים וחונים במקומות אסורים, א"כ שילמו עבור אותה הנחה שתיהיה להם אפשרות להשיגה.
3. גם אם המכירה לא חלה על דבר מזויף [דבר שאינו נראה], מ"מ מכיון שהלקוחות הכירו וידעו שהם משלמים עבור דבר מזויף, יכולים המוכרים לטעון קים לי שהקונים נתנו להם את הכסף במתנה, כמו שפסק הרמ"א וסיעתו לעניין הקונה מגנב וידע שהחפץ גנוב, שמחזיר את החפץ לבעלים, ואין הגנב צריך להחזיר לו מעותיו, דודאי נתן לו לשם מתנה הואיל וידע שאינה שלו וקנאה. **המשך בעמוד הבא**

פרשיית זיוף אישורי התווי זכה ומכירתם:

4. כיון ששילם עבור התו נכה המזויף, ועבר זמן ולא תבע את כספו, יש לומר שמחל על כספו בשביל הנאת השימוש שיש לו באישור המזויף.

יודגש שאין בפסק זה הלילה מתן גושפנקא והיתר להסתהר באישורי תווי נכה מזויפים וכיו"ב, שע"פ ההלכה ודאי הדבר אסור בתכלית האיסור מכמה טעמים, וגם יש בדבר משום חילול השם הגורא, והכח עיניו בראשו. מקורות:

הנה מסברא נראה שמאחר והלקוחות יודעים היו שמדובר בהנפקה של אישורים מזויפים, אין התשלום כאן נידון רק כקנייה ומכירה, אלא בעיקר יש לדון את הדבר שאותם לקוחות נחשבים כשוכרים את הזייפנים להנפיק את האישורים, ולעמוד מול הרשויות להשגת האישור, בהגשת המסמכים והשתדלות בכל הדבר הנדרש. ואם צריך גם תשלום שוחד למתעסקים ומנפיקי האישורים הנדרשים, כגון רופאים למתן חוות דעת שהלה נכה, א"כ גם זה בכלל הדבר ששכרו אותם לכך, וכן שכרו אותם בשביל מתן השירות בכל מה שנדרש להנפיק את האישור והכרטיס הסופי של התו נכה, וידוע דשכירות פועלים אין צריך קניין, וכיון שעשה פעולתו, הרי שילם לו בעד שכירותו. וכיו"ב נפסק בשו"ע (ט"ו מ"ג ס"ג) שהאומר לאומן עשה לי דבר פלוני ואקחנו ממך, ועשאו האומן, ואח"כ אינו רוצה לקחתו, והוא דבר שאם לא יקחנו מיד יפסיד חייב. והיינו שמתחייב הקונה לקנות החפץ מדינא דגרמי כמבואר בתשו' הרא"ש בטור שם, ובפשטות נראה שדנים את הלוקח כאילו השכיר את בעה"ב לעשות לו חפץ זה, שאל"כ איך מחייבים אותו לשלם מה שקצב מתחילה, ולא מחייבים אותו רק על מה שהפסידו בהוצאות ובשכירות של אותו היום, אלא ע"כ דנחשב ששכרו לאותה פעולה, בסכום שקצבו מתחילה, ומטעם זה הובאה הלכה זו בתוך דיני שכירות פועלים. וכן מבואר בשלטי גיבורים (כ"מ מ"ו), ובהגר"א (ט"ו מ"ט), דדין זה נלמד משכירות פועלים, כמו הלכו חמרים ולא מצאו תבואה פועלים ומצאו שדה לחה, דנותן להם שכרם כיון שהפסידו על ידו מלאכת היום, כמו"כ לעניין אומן שע"פ דיבורו הפסיד. אולם הנתיות שם, ביאר דמירי שלא אמר לו שיעשה לו כן בתורת שכירות, רק אמר לו שאחר שיעשהו לעצמו יקנה ממנו בתורת קניין לפי שוויו, דאז לא נעשה שלוחו להתחייב תיכף, ובדבר האבד חייב מטעם גרמי. ומבואר שלדעת הנתיות בסתמא היה צריך להתחייב מדין שכירות פועלים, ורק משום שאמר לו שעשה את זה לעצמו ואחר יקנה ממנו, לכן לא ניתן לחייב מדין שכירות פועלים. וא"כ בנידוד פשוט שהזייפנים פועלים מדין שכירות פועלים.

והנה הגם שיש לדון מה יהיה הדין בנידוד באופן שעדיין הלוקח לא שילם ואחר ההנפקה חוזר בו ואינו רוצה לקנותו, דיל"ע איך לדון מצד דינא דגרמי, ולכא' לא שייך לחייב את כל הסכום שקצבו, בשונה משכרו לעשות לו חפץ, וצ"ע. אבל עכ"פ לאחר שכבר שילם ולקח את האישור המזויף, הרי שילם כבר עבור שכירותו והעמיד לו הפועל את הדבר שאותו ביקש, ונמצא שפרע שכרו של המוכר.

והנה הבית יוסף (ט"ו מ"ט ס"י ע"א), הביא מ"ש המרדכי שלמ"ד בגמרא ב"מ (ט"ו), שהקונה קרקע וידע שהיא גזולה, אינו צריך להחזיר את המעות, דאמרינן לשם מתנה נתן, כך הקונה חפץ מגזול וידע שהחפץ גזול, ובאו בעליו ונטלו את החפץ, אין בזה תקנת השוק שיצטרכו הבעלים ליתן לו דמי החפץ שנתן, ואפי' הגזול עצמו אינו צריך להחזיר את המעות, דאמרינן לשם מתנה נתן. והביאו גם הדרכי משה, וכן פסק הרמ"א (ס"ט ס"ג), ד"ל: אם יודע הלוקח שזה הדבר שקנה גנוב, שאז צריך להחזיר בלא דמים, ואפילו הגנב אין צריך להחזיר לו מעותיו, דודאי נתן לו לשם מתנה הואיל וידע שאינה שלו וקנאה. וכן פסק הסמ"ע (ס"ט סק"ו וסק"ז).

אלא שרוב מניין ובניין הפוס' השיגו על הרמ"א, שהלא בעיקר דין זה נחלקו רב ושמואל בב"מ שם, דלדעת שמואל מעות מתנה ולרב מעות פיקדון, ופסק רבא שם הלכה כרב. וכן נפסק להדיא בשו"ע (ט"ו מ"ט ס"ג) ללא חולק, שהקונה קרקע וידע שהיא גזולה, מחזיר הגזול מעות שקיבל. וכתב הש"ך (ט"ו מ"ט סק"ו), שודאי דברי הרמ"א שגגה הם, ואף המרדכי לא כתב כן אלא לדעת שמואל, להחזיק דברים אחרים שכתב שם, ולא להורות הלכה בנידוד. ושכן פסק מהרש"ל ביש"ש (סגול נמלא ס"י ל"ג). ואדרבא הוסיף ד"ל דבנידוד אף שמואל יודה דלא הוי מתנה, שהקונה סבור שהמכירה כאן תופסת בייאוש ושינוי רשות, או שהחפץ יעלם מעיני הגזול ולא יצא תח"ל, משא"כ בקרקע. באבה"ע (ס"י ל"ג) נפסק כשמואל לעניין מקדש את אחותו שהמעות מתנה, וביאר הרא"ש (פ"ק ד"מ ס"י ל"ט) דשאני אחותו שהוא מתרצה ליתן לה במתנה, משא"כ לאדם זה. ולפי"ז הוא הדין בקנה מאחיו שגנב, הוי מעות מתנה. וכ' הש"ך דלפי סברתו הנ"ל י"ל שאף בקנה מאחיו או אחותו לא הוי מעות מתנה, כיון שהוא סבור שהקניין יתפוס. וכן פסק הב"ח (ס"ט), שהגנב צריך להחזיר את המעות. ובנידוד לא שייך סברא זו שהקונה סבור שהמכירה תחול, דאין מוכר לו חפץ ממשי, אלא רק מנפיק לו אישור תו נכה, ואדרבה הקונה יודע שהאישורים מזויפים ואין לאל ידו של המוכר לאשר באמת, אלא רק בזיוף, ובגוסף כל בר דעת מבין שבסופו של דבר הרשויות יעלו על כך במוקדם או במאוחר, וא"כ אין ללוקח במה לתלות שסבר שזה מכירה טובה, והמעות לעולם מתנה.

והנה הט"ז השיג על הרמ"א והסמ"ע הנ"ל, וכ' כמדומה לא עיין הסמ"ע בס"י שע"ג הנ"ל, דמבואר שם להיפך, ודבר זה הוא כשגגה שיצא מלפני השליטים הגדולים האלו, ומסיים הט"ז: "והא מילתא הצעתי לפני כמה גדולים רבנים, ואין בהם פוצה פה לישב הדברים, ואמרו שאין לפסוק כהגהה הזאת" וכ"כ הבאר הגולה. ואף הגר"א הניח דברי הרמ"א בצ"ע, וציין לעיין למ"ש הש"ך הנ"ל. ברם מצינו לכמה מהפוס' שכ' לישב דברי הרמ"א בכמה אופנים, והביאם הפ"ת (ס"ט סק"ז), שציין לדברי הכנסת יחזקאל, שכוונת הרמ"א בקנה מגנב מפורסם והכיר בעת הקניה שהדבר גנוב, בזמן הזה שכל גניבה צריכים להחזיר ולא מהני ייאוש. וכמו"כ י"ל בנידוד וכנ"ל. ובשו"ת שבות יעקב (ט"ג ס"י קפ"ב) מיישב דשאני קרקעות שאחריות ט"ס מחזיר את המעות, משא"כ מטלטלין שאין עליהן אחריות, הוי המעות מתנה. וגם הגרעק"א בגיליון השו"ע ציין לעיין בשבות יעקב הנז'. וכמו"כ י"ל בנידוד, דלא שייך שעביד קרקעות. והנתיות תירץ שהמעות מתנה כי סבר שאולי לא יועיל כאן ייאוש ושינוי רשות,

הבישר: מדוע יעקב אבינו מיאן להתנזר?

בן זקונים הוא לו, סופי תיבות אמון, שמסר לו סתרי תורה שנא' בה "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים", ועוד רמו לו רוי תרה. ורש"י עה"פ (מ"ה כ"ו) "וירא את הענלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם", פירש סימן מסר להם שכשפירש ממנו עסק בפרשת עגלה ערופה. וכתב רבינו בחיי (ל"ג ג) שיעקב מסר ליוסף סוד כ"ב אותיות, והלבישו כתונת פסים היינו ידיעת החכמה בשם כ"ב אותיות כפי שלמד מפי שם ועבר. והנה כבר אמרו חז"ל בתענית (פג.) או חברותא או מיתותא, ומפורסמים דברי הגמרא בב"מ (פז.) שכאשר נפטר ר"ל החברותא של רבי יוחנן, היה ממאן להתנחם והולך וקורע בגדיו ואומר הזיכר בר לקישא, עד שנעקרה ממנו דעתו וביקשו עליו רחמים שימות, וכל זאת למרות שכאשר נפטר עשרת בניו לא מיאן להתנחם כמבואר בגמרא בב"ב (קמג.) אלא אדרבה היה הולך לנחם מרי נפש באותה השן שנתרה לו מהבן האחרון (פרטמ ס.).

ובזה יש ליישב מה שנאמר "הבור ריק אין בו מים" והביא רש"י מדרשת חז"ל (שנת כג.) אבל נחשים ועקרבים יש בו, וצ"ע שאם באה התורה ללמדנו שהיה בו נחשים ועקרבים למה לא נאמר כן במפורש, ועוד דלמה הוצרך לומר שאין בו מים, והלא התורה מעידה, שראובן ייעץ להשליכו לבור להצילו להשיבו אל אביו, וא"כ ברור שלא היה מים בבור, שא"כ היה מת, וא"ל משנני צהמ"ד למי לי שנאמר לו נחלם היללה נשם מהר"ט שחצור ריק אין בו מים, הכונה שצמות שציהוט יוסף צנוע עמד לו זמן ויניח נשם שיהי קדוש וחסיד מ"ט). ולאוור האמור נראה שהבור ריק אין בו מים, הכונה לתורה, כמ"ש בב"ק (פג.) "וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים" דרשי רשומות אמרו אין מים אלא תורה, שנא' "היו כל צמא לכו למים", כיון שהלכו שלושת ימים בלא תורה נלאו, ועמדו נביאים שביניהם ותיקנו שיהיו קוראים בתורה שני חמישי שני. וכן מצאתי שאמרו במדרש עה"פ "הבור ריק אין בו מים" אין מים אלא תורה, שנאמר הוי כל צמא לכו למים (שע"י נה 6), מלמד שמרוב הצרה שכת תלמודו. והוה דבר פלא ותימה לומר ששכח תלמודו, ואדרבה ממה שמסר סימן בעגלות על עגלה ערופה משמע קצת שלא שכח תלמודו, ורבינו בחיי הביא מהמדרש (צ"ז פ"ד ט"ו) שנתרוקן בורו של יעקב, אל בניו ולא ידעו התורה, ואינם יודעים מה שכתוב בתורה: (דברים כ"ז) "כי ימצא איש גונב נפש מאחיו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא", ברם לאור האמור אפשר לפרש שהבור ריק אין בו מים בא להורות שאין כבר לימוד התורה של יעקב עם יוסף, שמוצע שנמסר לבור נגור שכבר לא ילמד יוסף עם אביו, ועל זה התאונן הכתוב הבור ריק אין בו מים, ומטעם זה מיאן יעקב להתנחם.

"ויראו אותו מרוזק ובטרם יקרב אליהם ויתנכלו אותו להביתו", (ל"ז י"ז).

היארך זיווק יוסף בשליחותו והלא עלווי

מצוה אינם זיווקים?

🕊 יישוב א' 🕊

יש ליישב בס"ד על פי מה שחידש בשפת אמת על מושלי (פרק י"ב) והביא בספר עיני שמואל (פסחים ה:), דשלוחי מצוה אינם ניזוקין, דוקא אם הולך לדבר מצוה שאין בה רעות אחרים, אבל מי שהוא שליח מצוה ויש בשליחותו רעה לאחרים, אם זכות האחרים גדול ממוצות השליחות, זכות האחרים תכריע את שליחותו מצוה, ושליחותו לא תצלה. ולפי"ז נראה כי אין על פי שליחות יוסף לראות שלום אחיו היה מצוה, מכל מקום היה בזה גם רעת אחיו, שהיו מצטערים כל פעם בבואו של יוסף, לפי שסברו שבא להשגיחם ולתהות על דרכם, וחלילה להוציא דיבתם רעה אל אביהם. וגם לפי שהיה מספר להם את חלומותיו, היה מתגבר אצלם השנאה כלפיו, ובאופן כזה לא נאמר הכלל של שליחות מצוה אינם ניזוקים, דשמוא זכותם תגבר על זכות שליחות המצוה. ועפ"ז כתבתי ליישב בטרם יוסף ב"ק (סא.) עמ' תצ"ד) גבי שלושת הגיבורים שהלכו דרך סנה דרכם לסנהדרין לפשוט את ספקו של דוד המלך, ולא אבה דוד לומר שמועתם בשמים כיון שמסרו עצמם על דברי תורה. ע"ש.

🕊 יישוב ב' 🕊

עי"ל שמשני ששלוחי מצוה אינם ניזוקים, אכן יוסף לא ניזוק בשליחותו, כי על ידי מכירתו וירידתו למצרים עלה לגדולה רבה, ולבסוף נעשה אדון ומושל בכל ארץ מצרים. שוב מצאתי באור החיים הקדוש שתיירן כן. וכיו"ב מצאתי לחתם סופר בחיבורו תורת משה (פרשת ויגש ד"ה עוד אמרו), ע"ש. וחברי בית המדרש העירוני שהיה השליחו את יוסף לבור מלא נחשים ועקרבים, ועוד שהרי מבואר במדרשים שציערהו צער רב, וכמו שנא' (מ"ב, כ"א) "בהתחננו אליו ולא שמענו". והרמב"ן הביא בשם המדרש (בר"ר פ"ד י"ד) שהיו האחים אומרים זה לזה נשמה ביוסף את הכלבים, וכתב הרמב"ן שאולי עשו כן ולא עלתה בידם. וכאשר ראו כי קרב אליהם ולא יכלו להמיתו בנכליהם, אמרו איש אל אחיו הנה בא אליו ועתה נהרגהו אנחנו. ודוד המלך ע"ה אומר בתהלים (פרק ק"ה) "שלא לפניהם איש לעבד נמכר יוסף, עינו בכבל רגליו ברזל באה נפשיו", וצ"ע. וראה בזה בספר "אשכול יוסף עה"ת 10 תירווצים.

ואמרינן לשם מתנה נתן, וגם לדעתו שייך בנידו"ד לומר דהמעוות מתנה. וא"כ מאחר וכמה מהפוס' כ' לישב דברי הרמ"א, יכולים הזייפנים לטעון קים לי כהרמ"א וסיעתו וא"צ להחזיר המעות.

זאת ועוד, יתכן שבנידו"ד כו"ע מודים דהמעוות מתנה, כיון דקניית שטר וכרטיס מזוייף גרע מקניית חפץ גנוב שיתכן ששם התשלום בעד החפץ שבידו, משא"כ בנידו"ד שמשלם עבור זיופים, אין טענת החזרת דמים בהחזרת חפץ, דאין כאן חזרת חפץ כלל, ומראש הכל היה על דעת העמדת דבר מזוייף. שו"ר שפסק כיו"ב בשו"ת אמרי יושר (מ"ג סי' ק"ט), בא' שמכר לחבירו שטרות מזויפים בידיעת הלוקח ושילם המעות, ועתה הלוקח תובעו להחזיר לו את המעות, דאין להוציא המעות מיד המוכר, דדמי למוכר איסורי הנאה והלוקח ידע דהמעוות מתנה, כמ"ש הרא"ש (ס"פ הל"ט מקדש ס' ל"ב), ואף שהב"ש (ל"ט ע"ב ס' כ"ח ס"ק ג"ד) הקשה על הרא"ש דק"ל בהכיר בשדה שאינו שלו ולקחו דמעוות פקדון, כבר תירץ בקרבן נתנאל דבש"ס פריך ונימא ליה לשם פקדון? סבר לא מקבל, אבל ע"ד מכירה שפיר מקבל המוכר הפקדון ע"ד להשתמש בו עד שיבוא הנגזל ויוציא השדה מיד הלוקח. והנה באיסורי הנאה ל"ש סברא זו, ובהכרח ע"ד מתנה נתן, ושכ"כ הגאון בית מאיר (ל"ט ע"ב ס' כ"ח ס"ק ג"ד) ליישב תמיהת הש"ך (סו"מ ס' קמ"ו) עמ"ש הרמ"א בקנה שדה א' ב' פעמים דהמעוות מתנה, והרי קי"ל דמעוות חוזרין? ותירץ ע"פ הסברא הנ"ל דאי לשם פקדון לימא ליה דל"ש בזה הסברא שלא יקבל פקדון ונותנו לו לפקדון עד שישב לו השדה, וע"כ נתנן לשם מתנה. וא"כ גם בנד"ד המוכר שטרות מזויפים בידיעת הלוקח ל"ש לומר שנתנם לשם פקדון, דא"כ לימא ליה לשם פקדון. ולא דמי כלל למוכר שדה שאינו שלו, דשם כסבור המוכר להשתמש במעות כ"ז שהשדה ביד הלוקח עד שיוציאו מידו, אבל דבר שאינו שוה כלום גם עתה ל"ש לשם פקדון.

ועוד כתב האמרי יושר דבשטרות מזויפים כיון שראוי למוכרם לנייר בעלמא, לצור על פי צלוחיתו, א"כ שפיר הוי מכירה, ולא דמי לאיסורי הנאה כלל דאין בידו למוכרו כלל, ואע"פ שהנייר לא שוה כ"כ, הוי דבר שאין הדעת טועה ול"ש בזה הונאה ולא ביטול מקח כמבואר בשו"ע (סו"מ ס' רכ"ז ס"ט). וסיים, דאמת שראוי לקנוס המוכר שסוחר בדברים כאלה, אבל גם הלוקח עשה כן, ומשורת הדין נראה דהמעוות נחלטין למוכר.

והנה בשו"ת מהר"י אסאד (מ"ג ס' רכ"ג) דן במי שמכר נזמים של זהב לצורף, והתחיל לבדוק אם אין בתוכו זיוף ולא גמר לבדוק, ומכרו לאחר ונמצא בתוכם עופרת, והעלה דהוי כאילו יכול לבדוק ולא בדק, ועוד דמסתמא מחל משום שסבר שיוכל למוכרם כן מבלי שיתגלה הזיוף, שהרי עשה כן. והנה בנידו"ד שיש תועלת והנאה ללוקח, כ"ש וכ"ש דיש לומר דהוי ראייה מה שמחל מה שלא תבע את כספו, והמשיך להשתמש באישור המזויף.

הפדויות

להצלחות עדי במרון ניסים בן זויה שיזיו

שאלה:

באיזה אופן יין שנתנסך לע"ז ונאסר בשתייה ובהנאה, ובכל זאת מותר למוכרו?

תשובה:

אע"פ שאינו רשאי למוכרו לכל, אבל לגוי שניסך בעצמו רשאי למוכרו, כיון שבלא"ה חייב לו דמי היין מדין מזיק שקלקלו ע"י הניסוך.

מקורות:

ע"ז נ"ט ע"ב, וע"ש רש"י ותוס'.

שאלה:

מי הוא זה ואיזה הוא, שדוקא כשיש לו אינטרס ותועלת בפסק, מקבלים את הוראותיו, ואם לא לא?

תשובה:

מלך! - לדעת מרן השו"ע הכלל דינא דמלכותא דינא נאמר דוקא בדבר שיש תועלת והנאה למלך, והרמ"א חולק.

כיבוד אב ואם! - לדעת כמה מהפוסקים החיוב דוקא בדבר שיש הנאה או תועלת במישרין או בעקיפין להורים.

שאלה:

מי העיד על עצמו שכל ימיו לא הרהר עבירה ביום, ולא בא לידי טומאה בלילה?

תשובה:

1. יעקב אבינו, 2. יחזקאל הנביא, 3. רב הונא.

מקורות:

1. מדרש רבה (ויחי סי' ק') "ראובן בכורי אתה" אתה הוא בכורי, אתה הוא דומה לי, אני עשיתי פ' שנה, אפילו טיפת קרי לא ראיתי, "כוחי וראשיתי אונ"י אתה היית טיפה ראשונה שלי. וכן פירש רש"י "עה"ת שם פרק מ"ט, וז"ל: "וראשית אונ"י היא טיפה ראשונה שלו, שלא ראה קרי מימיו.

2. גמ' חולין (דף לו: וסימנך ז"ל. וכן שם דף מ"ד: וסימנך ד"ם), עה"פ ביחזקאל (ד' י"ד), "ואומר, אהה ה' אלוקים, הנה נפשי לא טמומאה". ופירשו בגמ', שלא הרהר ביום ובא לידי טומאה בלילה, (עי' גירסת שטמ"ק שם לו:).

3. ברכות (כב:), אמר להו רב הונא הבו לי לדידי לברוך דליכא עילואי לא האי ולא האי, ופירש רש"י לא הוצרכתי לא לזו (ארבעים סאה), ולא לזו (תשעה קבין), שלא ראיתי קרי. עי' בחי' הצל"ח, ובחי' מרן הגריש"א בהבנת רש"י הקדוש.

שאלה:

היכן מצוינו איסור לאכול עצים ממש, ולוקה על אכילתן, למרות שאינם ראויים לאכילה?

תשובה:

גזירי עצי המערכה שנתקדשו בכלי שרת, ונטמאו, לוקה על אכילתן.

מקורות:

במסכת זבחים דף ל"ד ע"א למדו מהפסוק (ויקרא ז' י"ט) "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל", שהתיבה "והבשר" שהיא לכאורה מיותרת, מאחר וכבר בתחילת הפסוק כתוב שמדובר בבשר, ובא לרבות עצים ולבונה של קודש שאע"פ שאינם ראויים לאכילה, אם נטמאו האוכלן לוקה, וכן מבואר שם ברש"י ותוס'. והרמב"ם בהל' פסולי המוקדשין (י"ח י"ב) עמדו ליישב מדוע השמיט את דין עצים, והביא דין לבונה. [יש לציין שרש"י שם בדף מ"ו ע"ב ד"ה לפסולא, מפרש לחד דעה שם, דאינם מקבלים טומאה מהתורה אלא רק מדרבנן, והדרשה מהפסוק והבשר, אסמכתא בעלמא.

שאלה:

היאך יתכן שאדם יאכל קרשים, ויברך עליהם שהכל ובורא נפשות?

תשובה:

כשאוכל מין חיה ששמה "קרש".

מקורות:

חולין (נט:), שו"ע (יו"ד סי' פ"ט) וז"ל: הקרש, אע"פ שאין לו אלא קרן אחד, הרי הוא חיה.

שאלה:

כמה נרות מדליקים במנורה בהמ"ק?

תשובה:

77

מקורות:

מלבד מנורה שעשה משה, היו עוד עשרה מנורות שעשה שלמה, כמ"ש בדברי הימים (ב' ד' ז') "ועש את מנורות הזהב עשר כמשפטם ויתן בהיכל חמש מימין וחמש משמאל", וכמבואר במנחות (צט:), ונח' שם בגמ' ת"ק ורבי יוסי ב"ר יהודה אם היה מדליק בכולן, ולדעת ר"י היה מדליק בכולן, ובכל מנורה שבעה נרות, נמצא מדליק 77 נרות.

פך שמן זך כתית התשפ"ה:

פך השמן שרבים ציפו לו שנים רבות!...

פך השמן המזוקק בתכלית הזיקוק לשנת התשפ"ה!...

פך השמן שיאיר את אור החנוכה התשפ"ה!...

התרגשות רבה בקרב תופסי ושוחרי התורה עם הופעתו של הספר החדש "אשכול יוסף" על כל מועדי השנה, ובייחוד על חג החנוכה, אשר הפציע לאור עולם בשלהי חנוכה אשתקד, ומאז רבים אומרים מי יראנו טוב, להתבשם משמן האפרסמון: עשרות מערכות נפלאות, המלאות מתיקות ועריבות התורה, כמנהג המסורת במכון "כרם יוסף"! פשוט לחוש ולהרגיש את מתיקות המועדים, אוצר דרשות למועדי השנה, אוצר קושיות נפלאות ותירוצים רבים.

מדובר ביצירה אדירה, לאחר השקעה וגיעה של שנים רבות, אשר באו בתכלית הזיקוק בספר שלם, תורה מפוארה בכלי מפואר, 650 עמודים גדושים ומלאים בעריכה ועיבוד גרפיקאי ברמה גבוהה מאד, לצד חומר כמיים שאין להם סוף, עם ידיעות חדשות ומופלאות, היקף מופלא וחדשנות ייחודית.

ספר זה מצטרף לסדרת הספרים "אשכול יוסף" לאחר שיצאו בשנים הקודמות הספר "אשכול יוסף" על כל פרשיות התורה, "אשכול יוסף" הגדה של פסח, "אשכול יוסף" מגילת אסתר, "אשכול יוסף" - המערה, ל"ג בעומר וענייני הרשב"י.

בין הנושאים בספר "אשכול יוסף" מועדים: עשרות תירוצים... מדוע דוקא בנר חנוכה כותב הרמב"ם "מצוה חביבה היא עד מאד"? מה נשתנה מצות נר חנוכה שצריך לעשותו בפרסום ברחובות ובשווקים? איך מועיל נתינת פרוטה לאכסנאי והלא מדרבנן מעות אינן קונות? מדוע במצות נר חנוכה כבתה אין זקוק לה? למה דוקא בנר חנוכה התחדש הידורי מצוה? האם ניתן להדר ולהדליק גם כב"ש?

למה בנר חנוכה חששו מפני החשד ובתפילה בעבור על יד בית הכנסת לא חששו? מדוע על נר מפני החשד אין מברכים ועל שחיטת בן פקועה מברכים? מדוע בנר חנוכה לא קנסו את השוכח כמו בנר שבת? מדוע נר חנוכה שהזיק חייב, והלא עשה כמצות חכמים? מדוע בשעת הסכנה אין חיוב למסור נפש להדליק בחוץ? הרי רוב העולם זהירים בהדלקת נר חנוכה, ומדוע אין זוכים לבנים ת"ח? למה ציוותה מלכות יוון לכתוב דוקא על קרן השור? ועוד נושאים רבים לחנוכה ולכל מועדי השנה..... עשרות שאלות מרתקות!

שהחיינו וקיימנו והגיינו לזמן הזה: בשם שוחרי בהמ"ד. בני הישיבות. אברכים. מגידים. דרשנים. רבנים. מרצים. רמ"ם. מלמדים. ראשי קהילות. סופרים. עורכים. מול"ם. שהחיינו... עוד ספר שכובש את היכלי התורה בארץ ובתבל.

מגידים, דרשנים, ושוחרי התורה

לא היה כבושם הזה!!!

לברורים והזמנות: 054-84-60008/7

להשיג בהגיונות הספרים המובהרות

יסודי לרנר הפצת ספרים | "יריד הספרים" מלכי ישראל 3 מול שטיבלך קמרנה | יפה נוף צומת בר אילן | הספריה הספרדית רח' דוד ע"י בנק הדואר | הפצת ספרי קודש ע"י מוסיף | ולדמן בהמ"ד בעלזא | מוריה אשקלון | תשמישי קדושה אגן האיילות

בני ברק: הרב שאול שולמן רח' סוקולוב 34 כניסה ב' 0527618640
אוצר הספרים בדיגיטל | חו"ל: ביגל איין | מאזניים וגשל ועוד

"עץ זיתים למוזיקאים בה ותומכיה מאושר"

יול לזכות יודינו האווים היקרים והגענימים אוהבי התורה ולמודיה להגדיל תורה ולהאדירה פטרונו העלון "אשכול יוסף" מר-גדעון ניסים הי"ו ובר-ארהל ניסים הי"ו אורך ימים ועושר וכבוד בריאות איתנא ונהרא מעליא ועושיע שמזות בכלל הברכות יבורך יודינו היקר והנכבד שלומי ניסים הי"ו מוקדש ומגנזן לע"ז אריהם זיקרים:
סאלם אליה בן בעסירה ז"ל, זוריה בת גורציה ע"ה לע"ז ניסים בן זוריה ז"ל, ניסים מועלם בן סלימה ז"ל, ולע"ז מיכאל בן חזיה ז"ל, ולע"ז נח בן רוזה ז"ל, ת. נ. ז. ב. ה.

כי מגנזן תצא תורה ודבר זה מירושלים

להאזנה לשיעוריו המרתקים על הרב יוסף זוי סימן טוב שליט"א מוזבר סדרת הספרים "כרם יוסף" על הש"ס ו"אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
073-371-8053
לקבלת צינתוק והאזנה בשידור זוי הקצו #
לשורה משמורת:
המערכת שודרה וכל השיעורים מסודרים לנושאים: פרשת השבוע / הלכה ומנהג / מוסר ואגדה / ועוד ניתן להוריד את השיעורים בקול הלשון